

Tatič

»Kam pa, Tonček?« ga je ustavil materin glas.

»Nikamor!« mu je ušlo iz navade. Pa ni bilo res. Namenil se je spet k Petračevemu Lipetu, da bi jo mahnila na Košace kalinom nastavljal.

»Kar nazaj, mi boš pomagal v kašči. Saj vidiš, da je doma dela na pretek!« se je mati še hudovala, da je Tončka obrnilo nazaj, kajti zbal se je, da ga bo zvečer leskovka obliznila, če ne bo ubogal.

Mati je odklenila, težka vrata so zaškripala. Iz temne kašče je puhnil prijeten vonj po krljih in tistih sladkih hruškah, ki jih mati hrani za poletje, ko bodo kôsci v dnini. Tonček je kuhal jezo. Kaj bo Lipe počenjal brez njega, pa tako sveto mu je obljubil, da pride! No, Tonček pa tu kakor vklenjen! Mati se sklanja v široko pregrado, turščica dolgočasno šumi iz vélnice v vrečo, ki jo mora Tonček previdno držati.

Tonček se dolgočasi. Oči mu zdaj pa zdaj švignejo proč od vreče. Ej, tamle zadaj visi nekaj temnega! Mesnina je, zato tako diši. Hmmm! Klobase, klobase! Kako dobre so mesene klobase, ki se suše na črni palici! — Oh, da bi bila že polna ta vreča! Pa kaj, ko pa že druga čaka!

Tisti večer Tonček dolgo ni mogel zaspati. Nenehoma je mislil na kaščo, ki jo je mati tako trdno zaklenila, da živ krst ne bi mogel noter. Njemu pa so se kar naprej cedile sline po klobasah in sladke misli mu zlepa niso dale miru. Stara ura je tiktakala v gluho tišino, a Tončkovo srce je močnejše udarjalo. — »Kaj pa skozi okno?« se mu je nanagloma približalo; šele po tem razvedrilu ga je zmagalo sladko spanje.

Drugi dan popoldne je šla mati z dekle v trg. Turščico sta peljali k mlinarju. Takrat je Tonček skoval načrt, kako bo zlezl v kaščo.

Za hlevom je visela lestva. Snel jo je s klinov in hajdi z njo zadaj za hišo, da ga kdo ne zapazi. Že je stal ob kašči, prislonil lestvo in se povzpел prav po tatinsko do okna. Ej, zdajle, ali pa nikoli. — O, sreča! Okno je bilo samo priprto. Mati je zadnjič zračila in tako pustila. Tonček je vrhu lestve za hip postal, se ozrl okrog, če ga morda odkod kako nepoklicano oko ne opazuje, nato pa zlezl kakor mačka skozi okno.

Ko se je razgledal v temi, se mu je zadelo, da je cela kašča njegova. Pa kaj bi z drugim bogastvom, le tiste klobase so nekaj vredne. Podstavil si je stolček in še komaj, da je roka dosegla. V nos mu je zaudaril prijeten vonj in Tonček je že ugriznil.

»Hmmm, kako sladko!« se je na glas razveselil svojega zaželenega plena, da se je prestrašil in pogledal v okno. No, pa saj ga ni nihče videl, kaj bi se bal. Pa vendar — nekaj ga je tisti hip oplašilo. Zazdelo se mu je, da se je nekdo iz teme oglasil: ti, kaj pa delaš? Pa Tonček si je mislil: hitro moram opraviti in konec —.

»Ej, ko so pa klobase tako dobre!« ga je nekaj zadrževalo, ko mu je roka že po drugi segla. Toda ne, kaj bodo dejali, če opazijo, da katera manjka? Eh, muca se je prikradla v kaščo, kaj pa puščate okno odprto. Ali pa ima mati klobase sploh preštete? Če ena ali dve zgineta, kaj za to!... Prav gotovo ne pazijo, koliko jih je še.

Pa se je drugi dan spet isto zgodilo. Tonček ni mogel strpeti brez sladke klobase, neznana sila ga je vlekla po lestvo in v kaščo. In tretji dan spet. Nekaj ga je opominjalo: »Ne smeš več! Mati gotovo ve, koliko klobas so o božiču obesili na tisto palico.« Pa se je še nadalje tolažil s tem, da ga ni nihče videl.

Neko opoldne je sedela družina skupno pri južini. Kar se mati nečesa domisli: »Dopoldne sem šla v kaščo po lonček fižola in kaj zagledam — veš, da manjka pet klobas!« Oče ni verjel: »Beži no, kdo bi pa pri nas kradel!« Ko je le svoje trdila, je odložil žlico, vzel ključe in šel nalašč gledat v kaščo.

Tončku je zagomazelo po vsem životu. Trikrat si je popravil stol, a nemira ni mogel odgnati. Čutil je, kako mu rdečica udarja v lica. Izbegaval je z očmi, da bi ne opazili njegove zadrege.

Oče se je vrnil. »Zdajle me pa bo —« je Tončka privzdignilo na stolu in najrajši bi planil ven iz te mučne napetosti.

»Kaj nisem pravil, da okno zapiraj? Zdaj se je pa muca na tvoj račun kar dobro imela...« se je oče v splošno začudenje jezil in ni več poskusil južine. Mati ni marala ugovarjati, rajši se je šla še enkrat sama prepričati in šele potem dejala: »Da bi jih pa toliko muca pokradla — nak!« — »Saj ji je lahko sosedova pomagala!« se je oče še dalje držal svojega.

Tonček si je globoko oddahnil.

Tisto popoldne je ostala lestva za hlevom na svojem mestu. Klobase v kašči pa tudi.

Zvečer Tonček spet ni mogel dolgo zatisniti oči. Venomer ga je vznemirjala skrb, kaj si vendar mati misli, ko pravi, »da bi jih toliko muca pokradla?« Začel je računati, koliko naj bi že bilo tisto »toliko«. Sam je ležal v sobi. Temne sence golega drevja, ki jih je delala mesečina, so se nemirno plazile po steni. Tončka je postalo strah, da je stisnil glavo pod odejo in šele pozno v noč zaspal.

V sanjah je pozabil na vse, kar se mu je opoldne zgodilo. Poklical je še Petračevega Lipeta, pustila sta kaline, vzela lestvo in jo mahnila v kaščo. Lipe je jedel, jedel. Kar naenkrat je skočil nazaj na okno in zaklical: »Tonček, žandarji, beživa!...« in že ga ni bilo nikjer več. Tonček je planil za njim, a kaj se mu je zgodilo —: žandarja sta dvignila puške, Tončku je zmanjkalo lestve in — bumf! je telebnil z višine v globino. Tisti hip se je prebudil — na tleh. Poleg razdrte postelje je stala mati in spraševala Tončka, kaj se mu je vendar primerilo. Oče je gledal iz sosedne sobe in se hudoval: »Kaj se pa tako dère?«

Tonček si je pomel objokane oči in se komaj zavedel, da ne stoji poleg njega žandar s puško, ampak mati in da je zunaj že svetlo jutro. Vse se mu je zdelo tako neznansko čudno in ni vedel, kaj naj stori.

»Povej že, kaj se ti je sanjalo, da si tako kričal!« — je silila mati in ga vlekla iz razvalin.

»Žandarji so naju... pa je samo Lipe kradel...«

»Kje je kradel?«

»V kašči — ne, saj je Lipe...« se je Tonček vzdignil in se razgledal. Šele zdaj mu je postalo jasno, kaj se mu je sanjalo.

»Tak si vendar ti tista muca, ki je zahajala v kaščo!« se je tudi materi posvetilo. »Sem le pravo mislila.« Tisti hip je pristopil še oče: »Lepo in po resnici povej, kako je šlo, sicer...!« in je pokazal na leskovko, ki je zrla izza ogledala nad omaro.

Tonček je moral povedati svoje sanje. Pa ne samo to. Tudi kako je bil on muca — pravi tatič. Kazen pa kljub temu ni izostala. Od tistega dne mati nikoli ni pozabila zakleniti kaščo in še manj trdno zapreti okno.

Jan Plestenjak

Mojca

Začadevje ni mesto in ni trg in tudi na zemljevidu ne najdeš tega zaselja. V globeli se tišči in skriva sedem hiš in da so še bolj odmaknjene hrupu in zijaalom, jih ovija divja trta, ki spomladi od samega veselja ozele in se čez poletje vrže preko sten na strehe, ovije dimnike in sili skozi odprta okna v stanovanja in prisluškuje prepirom, prijaznostim, otroškim zabavam in godrnjanju gospodinj, ki jim nagaja vročina, jih draži juha in so jim drva prevlažna. V jeseni se pa trta razjezi, megla ji preseda, hlad ji je odveč in takrat pordi ko puran in v svoji togoti odmetava list za listom. In glej, po stenah se stezajo le še njene kite. Vse so se zagrizle v zid, da se ti zdi, kot da so umrle.

V Začadevju bivajo ljudje, podobni ljudem iz vseh drugih krajev. Imajo svoje slabosti, vidne so pa tudi njihove čednosti. In kar je največ vredno, otroke imajo radi in pa živali. Od psa, gosi, kokoši, papige, kanarčka, veverice pa do kože in zajcev, vse najdeš v tem zaselju.

Mojca — to vam je bila gos in ne dekle — mi pa ne gre iz spomina. Izvalila se je pri gospe Tončki. Sicer je Tončka nastavila koklji šest gosjih jajc, toda glej čudo, samo eno živo bitje je prebilo lupino in se izmotalo na beli dan in že tisti trenutek odpiralo kljun in iskalo mlake, ki se v presledkih zbira pod hišami v Začadenju. Ko je koklja spoznala, kako in kaj je z ostalimi jajci, je zapustila gnezdo in jela voditi edinčka s pravo kokoško ljubeznijo. Goska, ki ji je Tončka dala ime Mojca, je čudovito hitro rasla, da se ji koklja ni mogla načuditi. In ko so ob deževju mlake narasle, jo je Mojca, meni nič tebi nič, ubrala v mlake in brezskrbno plavala, se potapljala, medtem ko jo je koklja obupno klicala na »obrežju«, kajti v mlako si ni upala.

»Mojca, Mojca!« jo je zmerom klicala Tončka in Mojca se je privadila na lepo ime in na klic odgovarjala: kogá, kogá in se majala k svoji dobrotnici.

Mojca se je kar prekmalu izneverila svoji voditeljici; sama jo je ubirala po grapi, iskala tolmunov, koklja pa je zaostajala v gostem grmovju in jo milo, milo klicala: kok, kok, kok!